

Feldmár András – Tóth László

NEM SZENTÍRÁS!

A kötet gondozásában közreműködött a Feldmár Intézet.

A Feldmár Intézet szellemi műhely, amely a filozófia, az etika és az interperszonális fenomenológia eszközeivel közelít az emberek közti viszonyokhoz. Az intézet által szervezett előadások, workshopok és csoportok célja, hogy minél többen lehessenek aktív részesei az értelmes, szabad és szégyenérzet nélküli kommunikáció élményének.

www.feldmarintezet.hu

FELDMÁR ANDRÁS – TÓTH LÁSZLÓ

NEM SZENTÍRÁS!

Beszélgetések bibliai történetek kapcsán

Feldmár András – Tóth László: *Nem Szentírás! Beszélgetések bibliai történetek kapcsán*

© Feldmár András, 2023

© Tóth László, 2023

Szerkesztette: Szörnyi Krisztina

Illusztrációk © Kövendi Attila, 2023

Borító © Lobotworks, 2023

HVG Könyvek

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Árkos Eszter

www.hvgkonyvek.hu

ISBN 978-963-565-407-9

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeseti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

Nyomdai előkészítés: Tekeres Tímea

Nyomta és kötötte: Generál Nyomda Kft.

Felelős vezető: Hunya Ágnes

Tartalomjegyzék

1. Alfa és Ómega	7
2. A Prédikátor könyve	23
3. Jézus tanítványai és a gyerekek	45
4. Lót és a felesége	63
5. József és testvérei	83
6. Jónás	109
7. Mózes és a fáraó	129
8. Babel és a nyelvek	153
9. Jézus	171
10. István és Pál	189
11. Boldogság	211

1. FEJEZET

Alfa és Ómega

TL: András, sokszor említesz bibliai történeteket, használsz bibliai utalásokat a könyveidben. Azokkal a szövegekkel is mind képből voltál, amiket ezekhez a beszélgetéseinkhez küldtem neked. Úgy tűnsz, mint aki otthonosan mozog a bibliai történetek világában. Én teológiát tanultam, kereszténynek neveltek, nekem kézenfekvő volt, hogy felhozzam ezeket a történeteket. Valahogy mindig is bennük mozogtam. Te hol, hogyan szedted magadra ezt a tudást?

FA: Mi a története annak, ahogyan egy mai, európai ember gondolkodik? Egy mai európai nem úgy gondolkodik, mint egy mai afrikai vagy egy mai dél-amerikai, mai amerikai. Vannak bizonyos dolgok, élmények, valóságok, amelyekről nehéz úgy beszélni, hogy az ember ne említsen olyan szavakat, amiket tulajdonképpen a keresztények használtak. A kereszténység mélyen befolyásolta az európai gondolkodást. Laing, a mesterem annak idején ajánlott nekem tizenkét olvasmányt, amiket elolvasva, ahogy mondta, majd otthonosan érzem magam az európai gondolkodás történelmében. Ezek között volt olvasmány a Bibliából is, mert bizonyos dolgokról – amik a szellemmel kapcsolatosak, amik a testen és a lelken túl vannak – csak úgy lehet beszélni, ha az ember megismerkedik olyan gondolatokkal, amelyekkel tele van a Biblia. Egy bizonyos nézőpontból mutatja ezeket az Ótestamentum, az Újtestamentum meg egy másik nézőpontból. Például arról, hogy mi a szeretet, nem nagyon tudunk beszélni

az Újtestamentum vagy Jézus nélkül. Igaz, hogy Buddha szintén a szeretet megtestesítője, de Krisztus is az. Így, ha erről akarunk beszélni, akkor jó elolvasni, hogy miket mondott, miket csinált. Ez segíthet abban, hogy mi is tudjunk kommunikálni arról, valójában mi a szeretet. Szeretet nélkül nem lehetne elvégezni a munkámat, nem tudnám azt csinálni, amit csinálok reggeltől estig.

Laing skót presbiteriánus volt. Ő is keresztényként kezdte. Annak ellenére, hogy inkább buddhistaként halt meg, mégis egy skót presbiteriánus temetőbe temették el. Tulajdonképpen a tanítómesterem keresztény volt, valami rám is ragadt belőle. Én soha nem úgy gondolkodtam a Bibliáról, mintha más könyv lenne, mint a Tóra, a zsidók bibliája. Az is tele van mindenféle történetekkel, sőt nagy az átfedés a keresztény Ószövetség és a Tóra között. Azt is Jézustól és a Tórából tanultam meg, hogy ha az ember kommunikálni akar, akkor ne logikusan beszéljen, hanem inkább meséljen. Ugyanezért érdekelték a magyar népmesék is. Ha az ember odaadja magát egy mesének, egy legendának vagy egy fejezetnek a Bibliából, akkor máshogy jön ki belőle a végén, mint ahogy az elején elkezdte.

TL: Én azt gondolom ezekről a történetekről, és úgy kezdtem hozzájuk, hogy valahol nagyon mélyen kell, hogy rezonáljanak az emberekkel, vagy valamivel az emberiségben a mi kultúrkörünkben. Nagyon sok erőszakos cselekedet történt, nagyon sok vért kiontottak azért, hogy terjesszék a kereszténységet, a keresztény hitet, de abban is biztos vagyok, hogy ha valahogy nem szólította volna meg az embereket valami ezekből a történetekből, akár meg is ölhettek volna mindenkit, akkor sem maradtak volna meg az emberek lelkében. Nem terjedt volna szinte szájról szájra ez a hagyomány.

Ahhoz, hogy otthonosan lehessen lenni most a világban, jó ismerni ezeket a történeteket, mert évszázadokon keresztül mesélték egymásnak és hallgatták egymástól az emberek. Nem feltétlenül általuk érezheted magad otthon, inkább azért, mert mindent áthatnak. És ha ismered a történeteket, ismered azt, ahol vagy. Olyan, mint megszületni egy házba, ami már régóta áll. Ezek a történetek alapozták meg azt a házat, azt a kultúrát, ahova megérkeztem. Annak a szellemi otthonnak a részei. És valahogy mindenhez közük van: az irodalomhoz, a festészethez, a művészetekhez, de sokszor még ahhoz is, hogyan terveznek meg egy házat, mi annak a szimbolikája. Mindent átítatnak, és felbukkannak újra és újra. Hankiss Elemér nagyon szemléletesen és jól érthetően ír erről az *Emberi kaland* című könyvében.

Az egyik barátom, Pengő Zoli – te is ismered őt – a fejébe vette, hogy elgyalogol az erdélyi Nagyenyedből Indiába, hogy Kőrösi Csoma Sándor útját bejárja. Meg is írta könyvben az élményeit, miután visszatért. Ebben van egy rész, ami szerintem remekül illusztrálja azt, amiről beszélek. Arról ír, hogy Iránban, amikor a török határtól Teheránig gyalogolt, és nap mint nap ki volt téve egy idegen kultúra mindennapjainak, rájött, hogy bár nem hívő, és egyik keresztény felekezet tanításait sem vallja magáénak, mégis a csontja velejéig keresztény.

FA: Olyan, mintha azt mondanám, hogy ha Magyarországon fogok élni, akkor megtanulok magyarul, mert a nyelvem bevisz egy közösségbe. Ezek a történetek is bevisznek egy közösségbe. Olyanok, mint egy másodlagos nyelv. Ugyanúgy, ahogy a magyar nyelven át meg lehet látni, hogy a világ nem magyar, mert találunk szavakat, amik a nyelvi közösségen túlmutatnak, így a Biblián át is lehet látni, hogy a világ nem keresztény – mégis

érdekes, ahogy a magyarok látják a világot a nyelvükön keresztül, és ahogy a keresztények látják a világot a Biblián keresztül.

TL: Szodoma és Gomora története jut az eszembe. Te is szóvá tetted, milyen érdekes, hogy amikor Lót felesége hátrafordult, ugyanaz történt, mint a görög Eurüdiké történetében: valaki hátrafordult, és ettől elveszítette a kiút lehetőségét. Ez azt mondja nekem, hogy nagyon mélyről jönnek ezek a történetek. Eszembe jut az is, ahogy a kezdet szoktad mutatni, mint az emberek metaforáját: az ujjaknál különbözünk, és el vagyunk választva, de valahol mélyen, a tenyérben egyek vagyunk, egy helyről eredünk. Szerintem ezek a történetek innen, a tenyérből szólnak. Az egyik helyen aztán Lót feleségének a története lesz belőle, máshol meg Eurüdiké története. Persze, nem is ismerjük az összes kultúrát, hol milyen történetek születhettek és maradhattak fenn valami hasonló élményből.

FA: Ebbe egészen részletesen is bele lehet menni, ha valakit érdekel. Ami nagyon egyforma a világ minden idejében és terében, ahol tényleg nagyon egyformák vagyunk mi, emberek, az a megfogalmazástól a születésig terjedő idő. Az a folyamat, ami a zigótával kezdődik és az újszülöttig tart, aki szopik az anyja mellén. Ebben mindannyian, akik ma élünk, részt vettünk valamilyen formában. Akármilyen kultúrában élünk, akármilyen nyelven beszélünk, ha valahol mélyen tényleg emlékszünk arra, min mentünk keresztül a megfogalmazástól kezdve az első év végéig, akkor van közös élményünk mindenkivel, aki valaha élt, és élni fog. Ott van például a Bibliában Mózes története, amivel el lehet játszani gondolatban. Nem dogmatikusan mondom, de meglehet, nem véletlen, hogy Mózes története pontosan olyan, mint egy zigóta története, ami sejtosztódással elkezd nőni, amíg egy kis